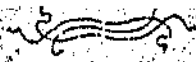

सागरा गोड करुण्याची । शक्ति आपणामध्ये साची ॥
 म्हणून दास गणूजी । याचना हीं पुरी करा ॥ १४३ ॥
 कमीपणा जो जो धाडा । तो तो अवघा तुझा ॥
 सिद्धांचा तू आहेस राजा । कमीपणा न बरवा तुजशीं ॥ १४४ ॥
 आतां कशास्तव बोलूं फार । तूंच माझा आधार ॥
 शिषू मातेच्या ऋतेव् । असल्या निर्भय सहजची ॥ १४५ ॥
 असो या स्तोत्रासीं । जे जे वाचतील प्रेमेसीं ॥
 त्यांच्या त्यांच्या कामनेसी । तुम्हीं पुरवा महाराजा ॥ १४६ ॥
 या स्तोत्रास आपुला वर । हाच असो निरंतर ॥
 पठणकर्त्यांचे त्रिताप दूर । व्हावे एक संवत्सरीं ॥ १४७ ॥
 शुचिभूत होऊन । नित्य स्तोत्र करावें पठण ॥
 शुद्धभाव ठेवून । आपुलिया मानसीं ॥ १४८ ॥
 हें अशक्य असलें जरी । तरी प्रत्येक गुरुवारीं ॥
 सहस्र मूर्ति अंतरीं । आणून पाठ करावा ॥ १४९ ॥
 तेंही अशक्य असल्यास । प्रत्येक एकादशीस ॥
 वांचणें या स्तोत्रास । कौतुक त्याचें पहावया ॥ १५० ॥
 स्तोत्र पाठकां उत्तम गती । अंती देईल गुरुमूर्ति ॥
 ऐहिक वासना सत्वर गती । त्याची पुरवून श्रोते हो ॥ १५१ ॥
 या स्तोत्राच्या पारायणें । मंद बुद्धि होतील शहाणे ॥
 कोणा आयुष्ण असल्या उणे । तो पठणें होय शतायु ॥ १५२ ॥
 धनहीनता असल्या पदरीं । कुवेर येऊन रावेल घरीं ॥
 हें स्तोत्र वाचल्यावरी । सत्य सत्य त्रिवाचा ॥ १५३ ॥
 संतति हीना संतान । होईल स्तोत्र केल्या पठण ॥
 स्तोत्र पठकाचें संपूर्ण । रोग जातील दिगंतरा ॥ १५४ ॥

भय चिंता निर्मल । मान मान्यता वाढेल ॥
 अविनाश ब्रम्ह कळेल । नित्य स्तोत्राच्या पारायणें ॥ १५५ ॥
 धरा बुध हो स्तोत्राविशीं । विश्वास आपुल्या मानसीं ॥
 तर्क वितर्क कुकल्पनेशीं । जागा मुळीं देऊं नका ॥ १५६ ॥
 शिडीं क्षेत्राची वारी करा । पाय बाबांचे चितीं धरा ॥
 जो अनाथांचा सोयरा । भक्तकामकल्पद्रुम ॥ १५७ ॥
 त्याच्या प्रेरणे करून- । हें स्तोत्र केले लेखन ॥
 मज पामरा हातून । ऐसी रचना होय कॅसी ॥ १५८ ॥
 शके अठराशें चाळीसांत । भाद्रपद शुद्ध पक्षांत ॥
 तिथी गणेश चतुर्थी सत्य । सोमवारीं द्वितीय प्रहरीं ॥ १५९ ॥
 श्री साईनाथ स्तवन मंजिरी । पूर्ण झाली महेश्वरीं
 पुनित नर्मदेच्या तिरिं । श्री अहिल्ये सन्निध ॥ १६० ॥
 महेश्वर क्षेत्र भलें । स्तोत्र तेथें पूर्ण झालें ॥
 प्रत्येक शब्दासीं वदविलें । श्री साईनाथें शिरून मनीं ॥ १६१ ॥
 लेखक शिष्य दामोदर । यास झाला साचार
 दास गणू मी किंकर । अवघ्या संत महंताबा ॥ १६२ ॥
 स्वस्ति श्री साईनाथ स्तवन मंजिरी । तारक होवो भव सागरीं ॥
 हेच विनवी अत्यादरीं । दास गणु श्री पांडुरंगा ॥ १६३ ॥
 श्री हरिहरार्पणमस्तु । शुभं भवतु । पुंडलीकवरदहरी विठ्ठल ॥
 सीताकांतस्मरण जय जय राम । पार्वतीपते हर हर
 महादेव ॥ सद्गुरु साईनाथ महाराजकी जय ।
 ॥ श्री सद्गुरु साईनाथार्पण मस्तु शुभं भवतु ॥

श्रीसाई लीला.

(मासिक)

वर्ष १ लं.

ज्येष्ठ शके २०४५.

अंक ३ रा.

महाराजांचे अनुभव

रा. रा. नीलकंठ रामचंद्र सहस्रबुद्धे यांनी श्रीसमर्थ साई बाबांचे बाबतीत आपल्यास आलेल्या अनुभवांचे ता. १८-२-२० रोजी एक पत्र लिहिले आहे त्यातील बराचसा भाग फारच वाचनाई वाढल्यावरून खाली देण्यात येत आहे तो येणं प्रमाणे:—

(१) सन १९१६ साली डिसेंबर महिन्याचे प्रारंभी मी वाद्रे येथे एका बंधूच्या घरी रात्री "पंचदशी" वाचीत असतां सुमारे ११ वाजतां मित्र भाऊसाहेब दीक्षित आणि नानासाहेब चांदोरकर हे मुंबईहून पारले येथे जात असतां तेथे अकस्मित आले व थोडेसे बोलणे होऊन नंतर "तुम्ही शिरडीस कंवा जाणार" असा प्रश्न नानासाहेबांनी मला विचारला त्यास कंवा तरी जाईन असा मी जबाब दिला. ह्यापूर्वी त्या दोन्ही मित्रांनी शिरडीस श्रीच्या दर्शनार्थ जाण्याविषयी मला आप्रह-पूर्वक बरेच वेळ सांगितले होते, असे असतां माझा तेथे जाण्याचा वेत ठरलेला नाही, हे पाहून मला ताबडतोब दुसरे दिवशीच (रविवारी) निघण्याविषयी त्यांनी आप्रह केला; आणि सोमवारी पेन्शन घेऊन जाईन असे मी त्यांना सांगितले; तेव्हां माझ्या जाण्याविषयी त्या दोघांची व विशेषतः नानासाहेबांची आतुरता इतकी विलक्षण होती की, त्यांचा व माझा परिचय विशेष दृढ नसतांही त्यांनी खर्चाकरितां मला दहा रुपये देऊन तुमचे "पेन्शन आणविण्याची तजवीज अण्णासाहेब दाभोळकर करतील" असे मला सांगितले. हा प्रकार थोडासा शिष्टसांप्रदायाविरुद्ध

भासात लीला

होता, तथापि त्यांच्या सद्हेतूकडे लक्ष देऊन मला त्यांचे म्हणणे कबूल करावे लागले. तथापि मला शिरडीस बरेच दिवस राहण्याची इच्छा झाल्यास दहा रुपये कसे पुरतील हा प्रश्न मी उपस्थित करतांच, मला लागतील तितके पैसे विनहिशोबी देण्याबद्दल भाऊसाहेबांनी आपल्या शिर्डी येथील खजीनदाराच्या नावे मला एक पत्र दिले. जाण्याचा माझा बेत नसतांही मी निरुत्तर होऊन मुकाट्याने त्या मित्रांचे म्हणणे मान्य केले, आणि दुसरे दिवशी सायंकाळी शिर्डीच्या मार्गास लागलो. मुंबई-हून मनमाडास जाणाऱ्या मेल गाडीत बसतो तोच माझ्या डब्यांत "फ्लू-ए" ची परिक्षा झालेले व "एलएल्. बी." च्या परिक्षेस लवकरच बसणारे कोपरगांवचे एक तरुण गृहस्थ होते. त्यांच्याशी माझे बोलणे सुरू झाले, तेव्हा "शिर्डीच्या साईबाबांची आपणांस कांही माहिती आहे काय?" असा मी त्यांना प्रश्न केल्यावरून "तो वेडा पीर मला चांगला माहित आहे" असा त्यांनी मला जबाब दिला. तो ऐकून शिर्डी येथील खुब्यांच्या बाजाराविषयीची माझी पूर्व कल्पना दृढ झाली. वाटेत कोपरगांव येथे ह्या नूतन मित्रांच्या घरी सोमवारी सकाळी चहा वगैरे होऊन २।१० वाजण्याचे सुमारास मी शिर्डीस पोहोचलो. तांगेवाल्याने मला रावबहादूर साठे ह्यांच्या वाड्यांत नेले; आणि तेथे मी भाऊसाहेबांच्या खजीनदारांचा (माधवराव देशपांडे यांचा) शोध करणार, इतक्यांत तेथे एका उघड्या दालनांत बैठकीवर बसलेले माझे जुने मित्र श्रीयुत लक्ष्मण कृष्णाजी ऊर्फ तात्यासाहेब नूलकर यांच्याकडे माझी नजर जाऊन मी त्यांच्या नावाने त्यांना हाक मारून नमस्कार केला. तेव्हा मध्यंतरी अनेक वर्षे मेल्यामुळे त्यांनी प्रथमतः मला न ओळखल्या-कारणाने आमचे थोडेसे विनोदपर भाषण झाल्यावर मी आपले नांव त्यांना सांगतांच त्यांनी मला मोठ्या प्रेमाने दटालिंगन देऊन माझे पुढचे सर्व काम करण्याचा त्यांनाच हक्क असल्यामुळे त्यांनी मला तेथे बसवून घेतले. नंतर माधवराव देशपांडे यांना त्यांनी बोलावून आणून माझी सय हकीकत त्यांना निवेदन केली. पुढे श्रीच्या आरतीची वेळ होण्या-पूर्वीच आम्ही स्वाने आटोपून घेतली, व तात्यासाहेबांनी मला आपल्या बरोबर आरतीसाठी मशीदीत नेले. श्रीच्या चरणांवर तात्यासाहेबांनी

मस्तक ठेवून ते शेजारी उभे राहिल्यावर मी केवळ शिष्टसांप्रदायानुसार त्यांचे अनुकरण केले, तो लागलीच "तात्याबाळां नमस्कार करावा, वापूसाहेबांला नमस्कार करावा, त्यांत आपल्याला कांहीं कमीपणा नाही" असे शब्द श्रीच्या मुखांतून निघाले. हा प्रकार वारकरी मंडळींत सार्वत्रिक दृष्टीस पडतो. वापूसाहेब जोग ह्यांचा व माझा तात्यासाहेबांनी पूर्वीच परिचय करून दिला होता, तेव्हां श्रीच्या उक्तीप्रमाणे पुनः फक्त शिष्टसांप्रदायार्थ मी त्या दोघांना नमस्कार करून उभा राहिलों, तो लागलीच "तात्याबाची सेवा करीत जा" असे शब्द मला उद्देशून श्रीच्या मुखांतून निघाले; आणि हेच सेवेसंबंधी शब्द पुनः दुसरे दिवशी व फिरून तिसरे दिवशी असे त्रिवार दुपारच्या आरतीच्या वेळीं मला उद्देशून श्रीनी उच्चारिले. हुबळी येथील श्री सिद्धारूढ स्वामी, एलिचपूर येथील श्री शंकर भट्टजी, पलूस येथील धोंडीबाबा, व सुमारे वीस ब्राह्मण वर्षापूर्वी पुणे येथील सोमेश्वराचे देहालयांत कांहीं दिवस असलेले एक खरे परमहंस इत्यादि पुरुषश्रेष्ठांच्या दर्शनाने वेदान्तपर ग्रंथांत सांगितल्याप्रमाणे सत्पुरुष जगांत आहेत, अशी कल्पना पूर्वीच दृढ झाली होती, तरी श्रीच्या अधिकाराबद्दल मन साशंकित असल्याकारणाने प्रथमदिवसापासूनच श्रीच्या आज्ञेनुसार मला कांहींतरी सेवा सांगण्याविषयी, केवळ विनोदाने, मी तात्यासाहेबांना बराच आग्रह करीत असें; आणि सरते शेंवटी "तुमच्या थडेंने मला फार दुःख होतें, येवढ्याकरितां तरी ती आतां पुरी करा" असे त्यांनीं मला स्पष्ट सांगितले तोपर्यंत कित्येक दिवस माझा तो क्रम सुरू होतचि.

ज्ञानंतर एकदां "आपल्या बोलण्याचा प्रायः कांहीं एक अर्थबोध होत नसून, ही आपली बडी भक्तमंडळी त्याचा उगीच खुळ्यासारखा खल करीत बसतात, तसें मी कांहीं करणार नाही. मला कांहीं सांगावयाचें असेल तर तें आपण मला अगदी स्पष्ट सांगावें" अशी बाधांना मी विनंति केली; तेव्हां "ठीक आहे" येवढेंच ते म्हणाले; आणि नंतर थोडक्याच दिवसांत "आमचा अनुभव वैलावरचा (Indirect) नाही; ज्याला तो पटला असेल त्यानें जावें नसेल त्यानें तो घेऊन जावें" असें ते आपल्या नेहमीच्या लक्षणां (Paraboltical) माषणांत

मव्हेच बोवून गेले. हे शब्द फक्त माझ्यासाठीच होते, हें माझ्या लक्षांत आलें; आणि “ठीक आहे, आतां माझी खात्री होईपर्यंत मी येथून जाणार नाही” असें मी त्यांना ताबडतोब बजावून सांगितलें, तेव्हांही ते फक्त “ठीक आहे” येवढेंच बोलले. माझ्या परत जाण्याची गोष्ट बाबां-पार्शी माधवराव देशपांडे नेहमीं दोन चार दिवसांनीं काढीत असत, अशा वेळीं एकदां “आपल्याला त्याचें काम आहे, त्याला मशीदीपार्शी असाच कुठ्यासारखा पडून राहूं दे” असें ते म्हणाले; आणि दुसऱ्या एका वेळीं “ते जाल्याच आहे, त्याचें काम मलाच कोळें पाहिजे; माझ्या-शिवाय त्याला कोण-आहे?” असें मला अभिवचन मिळालें. इतके दिवसपर्यंत तात्यासाहेबांची प्रकृति उत्तम होती; परंतु नंतर थोडक्याच दिवसांत ती फारच बिघडली, तेव्हां ते बरे होईतोपर्यंत तेथून परत न जाण्याचा मी निश्चय केला; आणि सरतेशेवटीं मार्च महिन्यांत त्यांचा तेथेंच अंत झाला. ह्या त्यांच्या म्हणण्यांत श्रिया मुखांतून माझ्या पहिल्या तीन दिवसांत निघालेल्या उत्तीची तथ्यता तेथील सर्व लोकांस आणि विशेषतः तात्यासाहेबांस इतकी बेमालम पटली की, एक दिवशी “नीलकंठराव! बाबांनीं केवळ माझे हाल होऊ नयेत, येवढ्याच करितां तुम्हांला येथें आणिलें, असाच त्यांच्या प्रथम दिवसाच्या आज्ञेचा स्पष्ट अर्थ नव्हे काय?” असा त्यांनीं डोळ्यांत अश्रू आणून मला प्रश्न केला. आणि अखेरीस दृष्टि एकाप्र करून आपल्या दोन्ही चिरंजीवांना “आतां दृष्टी पुढें ऐसाचि तू राहे” हा अंभंग म्हणवयास सांगून; त्यांचे मजून चाललें असता श्रीचे पादोदक मी त्यांना दिल्यानंतर आपली दृष्टि स्पष्ट अढळ ठेवून त्यांनीं प्रातःकाली देहायस केला. हा प्रकार घडण्याचे पूर्वां आदले दिवशी सुमारे २-३ वाजतां (त्यांची प्रकृति विशेष बिघडावयास लागण्याचे अगोदर) “माझे म्हणणें ऐकून तात्याबा येथें राहिला आणि त्यानें आपल्या देहाचें सार्थक केले,” असे श्रीबाबा माधवराव देशपांडे यांना म्हणाले होते; परंतु त्यावेळीं तात्यासाहेबांचा अंत इतका जवळ आला आहे, अशी नुसती कल्पना देखील, “एल् एम्. अॅण्ड एल्.” ची परिक्षा पास होऊन जळगांव येथें स्वतंत्र हासि-ट्रू चालवीत असलेल्या यांच्या शरीरल्या चिरंजीवांनाही आली ना.

तात्यासाहेबांचा अंतकाळचा प्रकार माहून "असा मृत्यु येणे हे महा पुण्याचें फल आहे" असे उद्गार तेथील सर्व भक्तमंडळींच्या तोंडून निघाले; कारण सर्वांना त्या वेळीं साहजिकच "अंतकालेच मामेव स्मरन्मुक्ता कलेवरम् । यः प्रयाति त्यजन्देहं स याति परमां गतिम् ॥" ह्या भगवद्गुप्तीचें स्मरण झालें. हा बाबांचा प्रसाद :

(२) रात्री स्वप्ने न पडतां अलीकडे ३५।३६ वर्षांत एक आठवडाहि गेलेला मला स्मरत नाही, परंतु शिरडीस असतांना महिनेच्या महिने माझ तसे गेले, ह्याचें कारण बाबांच्या कृपेशिवीर्य दुसरें कांहीं असे (व, अशी माझी कल्पनाहि होत नाही; कारण - शिरडीस माझी प्रकृति जितकी चांगली होती, तितकी किंवा त्याहूनहि अधिक चांगली अनेकदा इतरत्रही असे; परंतु स्वप्ने ही नेहमी पडावयाचीच.

(३) एकदां दुपारच्या आरतीच्या वेळीं एका गृहस्थानें आणलेल्या मिठाईचा प्रसाद श्री मंडळीस वादीत असतांना, आपली पाळी येते किंवा नाही अशी कल्पना माझ्या मनांत येतांच, "तुला कांहींच नाही" अशी हातानें खून करून बाबांनीं स्मित हास्य केले, आणि नंतर मला प्रसाद दिला.

(४) दादाभट देशपांडे हे नांव माझ्या नांवापेवजां घालून एके दिवशीं माझ्या मानी व करारी स्वभावाचें, माझ्या कुटुंबाचें आणि परिस्थितीचें बाबांनीं हुबेहुब केलेंले वर्णन ऐकून भाऊसाहेब दीक्षितांनी "हे दादाभट देशपांडे कोण ?" असा मला प्रश्न केला; कारण त्या नांवाचा गूढार्थ माझ्याप्रमाणें त्यांनाहि पूर्णपणें समजला. इतरांना मात्र तो समजला नाही.

(५) एके दिवशीं मी मशीदीत गेल्याबरोबर 'या रामय्या' असें म्हणून बाबांनीं मला वर बोलाविलें; आणि पुढें कांहीं दिवसांनीं उदी (अंगारा) वादतांना माझी नमस्कार करण्याचो पाळी आली, तेव्हां मी नमस्कार केल्यावर माझ्या हातांत उदी देऊन मस्तकावर हात ठेवतांना "रामरामीध्या" असें ते म्हणाले; कारण "श्रीरामं सर्वं कर्मणि" (चित्तयेत्) ह्या वाक्यावर माझी श्रद्धा होती.

(६) एकदां माझ्या मनांत एक सारखें तीन दिवस “ आपणा-
सारिखे करिती तात्काळ ” ह्या संतोक्तीचें चिंतन चाललें असतांना, मला
परत जाण्याविषयी आज्ञा केव्हां होणार, असा माधवराव देशपांडे ह्यांनीं
बाबांस प्रश्न केला, तेव्हां “ माझ्या जाग्यावरून मला उठवून तेथें त्याला
एकदम वसावयास पाहिजे; त्याला मी काय करूं? तें काम फार सवूरीचें
आहे ” असे स्पष्ट शब्द बाबांच्या तोंडांतून निघालेले ऐकून मी चकित
झालों. इतर कोणांसहि ह्या त्यांच्या बोलण्याचा अर्थ मुळींच समजला
नाहीं.

(७) शिर्डी येथें प्रथम जातांना ज्या तरुण विद्वान गृहस्थांचा
माझा नूतन परिचय झाला होता, तेच गृहस्थ नंतर सुमारे ११२ महि-
न्यांनीं शिर्डीस आले त्यावेळीं बाबांच्या अधिकाराविषयीची माझी
मुळची साशंकित वृत्ति सर्वस्वी नष्ट झालेली असल्यामुळे मी सहजच
त्या गृहस्थांना पुन्हां पुन्हांचाच प्रश्न केला; आणि आश्चर्याची गोष्ट अशी
की, बाबांना तत्पूर्वी अनेकदां पाहून त्यांच्या विषयी जो त्यांनीं आपला
प्रह करून घेतला होता, तो अवध्या अद्यो तासांत बदलून गेल्याचें
त्यांनीं स्वमुखानें कबूल केलें; परंतु ह्या “ मानसिक स्थित्यंतराबद्दल
त्यांना कोणतेंही कारण मला सांगतां आलें नाहीं.

(८) पहिल्या खेपेस बाबांनीं मजपार्शी प्रथमतः १२ रुपये
दक्षिणा मागितली, व नंतर कांहीं दिवसांनीं पुनः ८ रुपये दक्षिणा मागून
घेतली. त्यापूर्वें कांहीं दिवसांनीं आमचे मित्र रा. रामचंद्र वामन ऊर्फ
भाऊसाहेब मोडक यांजकडून बाबांना दक्षिणा देण्यासाठीं तात्यासा-
हेबांच्याकडे पांच रुपये मनीआरडरने आले, ते त्यांनीं बाबांना देण्या-
साठीं मजपार्शी दिले. ही रक्कम मी बाबांकडे हजर केली, तेव्हां “ हे
रुपये तूंच ठेव, तुला खर्चास लागतील ” असें बाबांनीं मला सांगितलें;
परंतु ते ठेवून घेणें इष्ट न वाटल्यामुळे, आणि खर्चास लागणारी
रक्कम मजपार्शी भरपूर असल्यामुळे, मी बाबांना तसें कळवून पुनः ते
पांच रुपये परत करूं लागलों. तेव्हां “ ही रक्कम तुला खर्चास लागेल
असें मी तुला सांगतां आहे, सत्रव ही तुजपार्शीच असू दे ” असें त्यांनीं-

मला फिरून सांगितल्यामुळे ती मी निरुपायास्तव ठेवून घेतली. नंतर परत जाण्याची आज्ञा मिळाल्यावर मी शिरडीहून मुंबईस किंवा पुण्यास जाणार होतो; परंतु कांहीं अकल्पित कारणाने मला शिरडीहून जळगां-वास जाण्याचा प्रसंग आला. त्या वेळी मला लागणाऱ्या रकमेत बरोबर पांचच रुपयांची तूट आली, ती भरून काढण्यासाठी बाबांनी दिलेले पांच रुपये मोहोरबंद पाकिटांत घालून ते एका स्नेह्यापाशी ठेवून त्याच्याबद्दल त्या गृहस्थापासून दुसरें पांच रुपये उसने घेऊन मी जळगावी गेलों; आणि नंतर ते उसने घेतलेले रुपये परत करून आपलें मोहोरबंद पाकीट परत आणविलें.

त्यानंतर जेव्हां जेव्हां मी शिरडीस गेलों तेव्हां तेव्हां प्रत्येक वेळी मजपासून बाबांनी दक्षिणा बरोबर १५ रुपयांचीच मागितली; आणि एके प्रसंगी मजपाशी पैसे नसल्यामुळे मी तसे सांगितलें तेव्हां काका (भाऊसाहेब दीक्षित) अथवा बापूसाहेब जोग यांजपासून रुपये आणून दे, असें बाबांनी सांगितल्यावरून मी बापूसाहेबाकडे गेलों, तो ते न भेटल्यामुळे पुढें भाऊसाहेबांकडे गेलों; तेव्हां “ तुमचे रुपये आम्हांला माहित नाहींत; आम्हीं पोथी काढितों, आणि त्यांत तुम्ही आपले रुपये पाहून घ्या ” असें त्यांचे शब्द ऐकून मी पोथी वगैरे पाहण्याच्या मान-गर्डीत न पडतां बाबांच्याकडे परत जाऊन त्यांना झालेली हकीकत कळविली; आणि “ पंधरा रुपये ” याचा अर्थ काय तो संगण्याविषयी त्यांना विनंति केली; परंतु “ सध्या राहू दे, पुढें पाहू, आपल्याला इतकी बाई नको ” असें बाबांनी सांगितल्यावरून, मी स्वस्थ बसून विचार करीत असतां माझ्या जवळ असलेल्या एका ब्रह्मिंत श्री नाथ भागवतांतील दोन ओव्या पूर्वी कधीतरी टिपलेल्या माझ्या अवलोकनांत येऊन, मला फार समाधान वाटलें; त्या ओव्या अशाः—

‘ वाचा नेमावी माझ्या नाजें ॥ मन नेमावें ध्यान संभ्रमें ॥

प्राण नेमावा प्रणायामें ॥ इंद्रियें दमनें नेमावी ॥ १ ॥

बुद्धि नेमावी आत्मविवेकें ॥ जीव नेमावा परमात्म सुखें ॥

इतुकेंती तू अवश्यके ॥ दोसी कौतुकें मद्रूप ॥ २ ॥

ह्या दोन ओळ्यांत योग-साधनें पांच आणि दशैद्रियांचें नियमन अशी आमजान-प्रासीची दहा साधनें सांगितली आहेत; आणि बाबा मजपाशीं प्रत्येक वारीच्या प्रसंगी जे पंधरा रुपये मागत आहेत ते हेच, अशी माझ्या मनांत कल्पना आली ती श्रद्धाजन्य होय; आणि "श्रद्धा-काल्लभते ज्ञानम्" हें भगवद्वाक्य आहे. व माझी श्रद्धा अंध नव्हती.

(९) माझ्या शेवटच्या वारीच्या प्रसंगी प्रथम दर्शनी "तू आलास हे चांगले केलेंस; मी तुझी आठवण करीत होतो," असें मी पूर्वी कधीही न ऐकिलेले शब्द बाबांच्या मुखांतून निघाले; परंतु ते शेवटचे दर्शन होते ही कल्पना बाबांनीं देहविसर्जन केलें ही बातमी मला समजेपर्यंत माझ्या मनांत आली नाही। ह्या खेपेस माझा परत जाण्याचा वेत झाला, तेव्हां दोन-तीन दिवस मी भाऊसाहेबांकडून तिसऱ्या प्रहरी निघण्याची परवानगी विचारितें होतों, कारण कोपरगावाहून गाडी सांयकाळी निघते अशी आम्हां सर्वांची समजूत होती. परंतु प्रत्येक दिवशी "उद्यां सकाळीं जाऊं दे" असें बाबा सांगत असतां शेवटीं एक दिवस मी आप्रहानें तिसरे प्रहरी निघण्याची परवानगी मिळवून कोपरगाव स्टेशनावर जातों ता गाडीची वेळ बदलल्यामुळे दुसरे दिवशीं प्रातःकाळपर्यंत स्टेशनावरच मुक्काम करावा लागला.

एका प्रसंगी आमचे मित्र रा० व० गणपतराव अंजनगावकर हे आपल्या कांही स्नेह्यांवरोबर शिर्डीस गेले होते, तेव्हां त्यांना ठाणें घेथील डिस्टिक्ट कोर्टाचे एका ठरावावरील सरकारी अपीलसंबंधानें सरकारी वकीलाला माहिती देण्यासाठीं रविवारी हजर व्हावयाचे असल्यामुळे त्यांनीं आदले दिवशीं परत जाण्याची परवानगी मागितली असतां "त्याला इतक्या घाईनें परत जाण्याचें मुळींच कारण नाही" असें बाबांनीं अनेकदां सांगितले; परंतु ह्या त्यांच्या सांगण्यावर आम्हांसारख्या किंचिन्न लोकांचा विश्वास बसवा कसा? सरते शेवटीं गणपतरावांच्या अत्याप्रहाच्या विनवणीवरून "बरे, जा, मजो तुझी" असें बाबा म्हणाले; आणि गणपतराव ठाण्याचे कोर्टांत नेमलेल्या वेळीं हजर झाले तोच सरकारी वकीलांनीं अपील आठ दिवस निघावयाचे नाही, असे

म्हणून माहिती घेण्याचेही आठ दिवस लांबणीवर टाकलेले पाहून त्यांना संपुर्णभावज्ञेबद्दल सखेदाश्चर्य वाटले. असले अनेक प्रसंग माझ्या अक्लोकनात आलेले आहेत.

(१०) बावांच्या एका हाताला काही जखम झालेली होती, तिच्यावर ते नेहमी प्रातःकाळी एक लांब फडके इतके घट्ट बांधून ठेवीत की, त्यापासून इतर कोणालाही असह्य वेदना झाल्या असत्या. ह्या शिवाय त्या जखमेस ते दुसरा कोणताहि उपाय करीत नसत, व काहीतरी चांगला उपाय करण्याविषयी भक्त मंडळीकडून त्यांना नेहमी आग्रह होत असे. अशा आग्रहाच्या वेळी एकदा ते म्हणाले की, " चांगल्या हजार दोन हजार गोत्रांच्या आणून त्या रसरशीत पेटवाव्या आणि (आपल्या शरीरास बोट लावून) हे सारे त्यांत टाकून कशी गममत चालते ते आपण बाजूस स्वस्थ उभे राहून पहावे ! " ह्याचें नांव खरें व्यतिरेक ज्ञान.

(११) मी बाबाहून निघाल्यानंतर तेथील एका संपन्न वृद्ध गृहस्थानें एक मुलगा दत्तक घेतला होता, त्या मुलासह ते गृहस्थ, मी शिर्डीस असतांना, तेथें आले आणि दुर्दैवानें सुवृत्त मुलगा न मिळाल्याबद्दल त्यांचें माझ्याशी बरेंच बोलणें झालें. मुंबईहून निघतांना विडया ओढण्यास पूर्ण सत्रड मिळाली म्हणून मुलगा दुसऱ्या डब्यांत बसला होता, आणि बापाबरोबर कोपरगांव स्टेशनावर न उतरतां चुकून तो एक दोन स्टेशनें पुढें जाऊन नंतर नगराहून येणाऱ्या गाडीनें परत येऊन बापाच्या मागून सुमारे दोन तासांनें शिर्डीस आला व आमच्याकडे न येतां दूर दुसरीकडे जाऊन बसला. नंतर आरतीचे वेळीं दुपारी त्या गृहस्थाना घेऊन मी मशीदींत गेल्यावर आमचे मागून तो मुलगाहि तेथें आला व पुनः दूरच उभा राहिला. अर्थात् तो मुलगा कोण व कोणाचा हें मलाहि माहित नव्हतें, परंतु सर्वांबरोबर बाबांना त्यानें नमस्कार केला तो लागलीच पुत्राच्या कर्तव्यासंबंधी बाबांचा उपदेश नुरूं झालेला ऐकून " हाच कां तुमचा दत्तक मुलगा " असें मी त्या मित्रास विचारिलें आणि त्यांनीं ' होय ' म्हटलें. पुढें तीन चार दिवसांत मुळाला तेथें

कंटाळा आल्यावरून त्याने मुकाट्याने तेथून सायंकाळी प्रमाण करण्याचा ब्रेत केला होता; परंतु आरतीनंतर मंडळी मशीदीतून परत जाण्यापूर्वीच " आज मला विचारव्याशिवाय येथून कोणाहि जाऊ नये " असें बाबाचें वचन ऐकून भीतीमुळे त्या मुलानें आपला पूर्वीचा ब्रेत रहित करून ती सारी हकीकत आपल्या बापास कळविली.

संन्यासमार्गी ज्ञानी पुरुषांचा अशा अनेक प्रकारचा कर्मयोग असतो.

(१२) एके दिवशीं प्रातःकाळीं सुमारे ८।९ वाजण्याचे सुमारास संध्यावदनादि कर्म आटोपून भाऊसाहेब दीक्षित ध्यान करीत असताना त्यांना मध्येच एकाएकी एका विठ्ठल मूर्तीचे स्पष्ट दर्शन झाले; परंतु ती मूर्ति त्यांनीं पूर्वी कधीही अवलोकन केली नसल्याकारणानें ती कोठली हें त्यांना कळना; तेव्हां ज्या सद्गुरूच्या कृपेनें तें दर्शन घडलें. तेच त्या मूर्तीच्या क्षेत्राचीही माहिती करून देतील, असा भरंवसा ठेवून ते स्वस्थ राहिले. नंतर दोनप्रहरच्या आरतीच्या वेळीं बाबा भाऊसाहेबांस म्हणाले " कां काका ! आज विठोबा पाटील तुला भेटावयास आले होते ना ? " हें ऐकून भाऊसाहेबांना गहिबेर आला, आणि त्यांनीं बाबांना ' होय ' म्हणून जबाब दिला; तेव्हां बाबांनीं " तो मोठा प्रळपुटा आहे, तो एके ठिकाणी राहणारा नाही, ह्यासाठीं त्याला एका भक्कम खुंटयाशा पक्क्याचा धून ठेव " असें त्यांना बजावून सांगितलें. परंतु त्या मूर्तीच्या क्षेत्राचा उलगाडा येवढ्यानें झाला नाही. ह्या गुरू भाषणाचा अर्थ बाबा आणि भाऊसाहेब ह्यांच्याशिवाय कोणासच न कळल्यामुळे आरतीहून परत वरीं जाताना आम्हां भाऊसाहेबांस साहजीकच त्या भाषणावद्दल पृच्छा केली तेव्हां त्यांनीं तो सर्व प्रकार आम्हांला साद्यंत निवेदन केला. नंतर तिसरे प्रहरी पंढरी-क्षेत्राच्या फोटोच्या काहीं प्रती घेऊन एक नवीन गृहस्थ तेशें आले, आणि तो फोटो पाहतांच भाऊसाहेब गहिबेरून " हीच ती मूर्ति " असें म्हणाले ! ह्यावरून श्रद्धावान् शरणागताविषयीचें बाबाचें भक्ता-स्तव्य आणि त्यांचा सर्वश्रेष्ठ अधिकार अगदी स्पष्टपणानें व्यक्त होतात.

(१३) शिर्डी येथें जाणाऱ्या सर्व पाहण्यांची योग्य व्यवस्था लावण्याचें काम, मावळराव देशपांडे यांच्याकडे असे; परंतु एके दिवशीं त्यांना घेऊन

भाऊसाहेब दीक्षित सकाळी शिर्डीहून मुंबईस येण्याकरिता निघाल्यानंतर ते, बापूसाहेब जोग, बाळासाहेब भाटे आणि मी; इतकी पांढरपेशातील मंडळी होती. भाऊसाहेब गेल्यानंतर थोडक्याच वेळांत मध्यभागचे कमिशनर कर्टिस साहेब, त्यांची पत्नि, नगर जिल्ह्याचे कलेक्टर-मॅकनील साहेब आणि कर्टिस साहेबांचे नेटिव्ह असिस्टंट-रावबहाबुर रामचंद्र नारायण ऊर्फ भाऊसाहेब जोगळेकर अशी बडी अधिकारी मंडळी शिर्डीच्या अगदी नजीक येत आहे तोच मशीदीत बाबांनी आपली कफनी वर करून (कफनीच्या आंत कौपीन नेहमी असे) ते म्हणाले की " * * * हमारेकू देखनेकू आया है. पर हम तो नंगा फकीर है " - तेथे असलेल्या सेवेकरी मंडळीस बाबांच्या ह्या म्हणण्याचा अर्थ मुळीच समजला नाही, कारण मशीदीच्या समोर नवीन असे कोणीहि मनुष्य दिसत नव्हते; परंतु दोन तीन मिनिटांत मशीदीवरून सदर अधिकारीवर्ग चावडीकडे जाताना दिसला, तेव्हां त्यांच्या बोलण्याचा खुलासा झाला. पुढे ती मंडळी चावडीत जाऊन बसल्यावर शोधाअंती बाळासाहेब भाटे ह्यांच्या शिवाय आपल्या परिचयाचे तेथे कोणीच नाही असे भाऊसाहेब जोगळेकर ह्यांना समजल्यावरून त्यांनी आपला एक पडेवाला बाळासाहेबांस बोलवण्यासाठी पाठविला. बाळासाहेबांच्या मनांत जावयाचे आले नाही. म्हणून त्यांनी पडेवाल्यास तसाच निरोप सांगितला, तेव्हां मी 'भाऊसाहेबांनाच प्रथम येथे बोलवून आणितो, आणि मग आपण त्यांच्याबरोबर चावडीत जाऊ' असे मी त्यांना सांगितल्यावर त्यांनी मात्र म्हणणे कबूल केले; व माझ्या निरोपाप्रमाणे भाऊसाहेब बाळासाहेबांच्या वरीं आल्यावर आम्ही त्यांच्या बरोबर चावडीत गेलों. नंतर " आपला प्रातर्विधि सत्वर आटोपा " असा बाबांना निरोप सांगण्याविषयी भाऊसाहेबांनी मला सुचविले, तेव्हां असला " अब्यापारेषुव्यापर " येथे कोणीहि करणार नाही, असे मी त्यांना सकारण सांगून त्यांची समजूत घातली. हा प्रकार कर्टिस साहेबांना कदाचित विलक्षण वाटेळ अशा समजुतीने भाऊसाहेबांनी त्यांची व माझी बालपणापासून विशेष मैत्री असल्याची हकीकत त्या साहेबांना कळविली. नंतर सर्वजण निमूटपणे बाबा मशीदीतून भिक्षेसाठी बाहेर पडण्याची वाट पहात बसले. वऱ्याच वेळाने बाबा मशीदीतून बाहेर पडून

चत्रवीकडे येत आहेत, असें साहज्यांचे मिसेस कर्टिस ह्या चावडीपुढील रस्त्यांत जाऊन बावांना त्यांनी आपल्या पद्धतीप्रमाणें प्रणाम केला व मला आपल्यापाशी चार शब्द बोलावयाचे आहेत असें म्हणाल्या, तेव्हां त्यांना “आधा घंटा ठैर जाव,” असें बावांनी सांगितले. नंतर बावा भिक्षेहून परत चावडीनजीक आल्याबरोबर मिसेस कर्टिस ह्यांनी पुनः खाली रस्त्यांत जाऊन बावांना पूर्वाप्रमाणें प्रणाम करून आपला मानस कळविला, तेव्हां “एक घंटा ठैर जाव.” असें बावा म्हणाले, आणि मंशीदीत गेले. पुढे कर्टिस साहेबांना परत जाण्याची घाई असल्यामुळे थोड्याच वेळांत ती सर्व अधिकारी मंडळी मुकाटयाने गेली.

एकाद्या जीवामुळे दर्शनाचा लाभ घ्यावयाचा असल्यास श्रीसाईं महाराज तो योग कसा अचूक आणीत व त्याजला आपलेपाशी कसा ओढून घेत याचें उदाहरण पहावयाचें असल्यास तें सोलापुरचे रा. रा. वासुदेव सदाशिव जोशी यांचे खालील पत्रांत, या साईंलीलेच्या वाचकांस पहावयास सांपडेल.

श्री सद्गुरुप्रसन्न ॥

(सत्यनारायणकंपनी सोलापूर कंपनी. स्थापन शके १८३३ मिति चैत्र शु. १. मंत्रंजर वासुदेव सदाशिव जोशी.)

भक्तिपरायण रा. रा. गोविंद धोंडो पानसरे यांनी सिद्ध पुरुष श्री साईंबाब उर्फ साईं बाबा यांचे दर्शनाचा योग कसा आला, व त्यांचे वदल अनुभवसिद्ध मत काय आहे, असा प्रश्न केल्यावरून, सदर सिद्ध पुरुषांची, पूर्व वृत्ती स्मरण करण्याचा अलभ्य योग त्यांनी आणि त्यामुळे, त्यांचे आभार मानून, श्री नारायण कृपेने व श्रीसद्गुरूंच्या प्रसादाने, बडकेलेली हकीकत सादर करतो. तिचा समंद स्वीकार करून तीत योग्य ती दुरुस्ती करून आपल्या श्री साईंलीलेत तिचा जागा घाल अशी आशा करतो.

या देहाची थोडक्यांत ओळख करावयाची म्हणजे या जीवास पूर्ण कामानुसार वयाचे सोळावे वर्षापासून “यष्टं तंश्रुम्” या वाक्याची

जागृती होऊन केवळ देह प्राक्तन भोगण्याकरतांच गृहस्थाश्रमांत दाखल व्हावे अशा भावनेत आज वयाचा सुमारे सदतीस वर्षांचा काल गेला. या गेलेल्या कालांत अनेक साधुसंत व सत्पुरुषांच्या गांठी पडल्या परंतु भूतलावर असलेल्या बद्ध, मुमुक्षु साधक व सिद्ध; अशा चार प्रकारांत सिद्धावस्थेत पोचलेल्या पुरुषांमध्ये सिद्ध पुरुष श्री " साईबाबा " हेच प्रथम गांठ पडलेले असे मोठ्या आनंदाने म्हणत आहे; असो.

मेठीचा योग:-मुमुक्षुवस्थेत पडलेले पेन्शनर मामलेदार घोडनेदी येथील श्री० रा. रा. चिदंबर केशव उर्फ अण्णासाहेब गाडगीळ यांनी श्री क्षेत्र गाणगापूर येथे अन्नछत्र घातल्यामुळे सोलापूर पठेशी संबंध पडून व्यवहारदृष्ट्या त्यांची गांठ पडली. नंतर समसमान संयोग झाल्यावर परमानंद प्राप्त होतो त्याप्रमाणे होऊन सदर गृहस्थांनी शके १८३५ साली आज्ञा केली की, " मी शिर्डी मुक्कामी आहे; येथे नामसलाह सुरू आहे तरी दर्शनाकरतां यावे, येण्याजाण्यास रुपये दहा खर्च लागेल, चिंता नाही. श्रीनारायण आपणास कोठेही देईल; परंतु ही वेळ बऱ्या जाऊ देऊ नये " याप्रमाणे विनंतीपत्र वाचून जो आनंद झाला तो लिहिणे शक्य नाही. नंतर व्यवहार पद्धतीप्रमाणे सहचारी जीवांची परवानगी घेऊन जरी द्रव्याची अडचण होती, तरी पण हा देह जाण्यास तयार होऊन सदर सिद्धांचे कृपेनेच शिर्डी येथे रा. रा. गाडगीळ हे त्यांचे परम स्नेही रावबहादूर तात्यासाहेब साठे यांचे वाड्यांत होते तेथे दाखल झाले. नंतर स्नान संध्यादि कर्मविधि सारून सदर गाडगीळ यांचेबरोबर श्रीचे दर्शनास पूजा सामानासह तयार झाला. बाबा मशजत मध्ये होते तेथे पूजा बगैरे आटोपून सर्व थाट पाहून देहाची साफल्यता झाली असे वाटले. नंतर सायंकाळी याच ठिकाणी आर्ती बगैरे करून रा. रा. साठे यांचे वाड्यांत अजमासे ४० x ५० इंच साईचा फोटो असेल, नक्की जाणत नाही. परंतु मोठा फोटो सदर श्री बाबा यांचा सदर वाड्यांत औसरीवर ठेवलेला असोत त्याची पण दोन सांज पूजा आर्ती करण्याचा क्रम होता असे वाटते. कारण संकाळी ११, १२ चे सुमारास उतरल्यामुळे प्रथमच सायंकाळचा प्रोग्राम दृश्यमान झाला. त्या वेळी क्रोणत्याही तरांत एकाप्रता करण्याची या देहास संवय असल्यामुळे आर्ती सुरू झाल्यापासून

ती संपेपर्यंत श्री बाबांचे मुखकमलावर दृष्टी एकाग्र झाली. त्यावेळीं मुख-
कमल न दिसतां वस्त्राच्छादित असलेले शिरोभागाचे ठिकाणीं नारसिंह
स्वरूप दिसूं लागलें. त्याच नादांत हा जीवरंजित होऊन भान न राहिल्यामुळे
आर्ती समाप्त झाली तरी जागृती नाही. सदर गाडगीळ यांनीं हालवून
सांगितलें जोशीवृत्ता आर्ती झाली चला; म्हटल्यावर देहभानावर येऊन
चाललों. परंतु एकाग्र दृष्टी झालेली छाया अदृष्ट होईना व पुनः पुनः मन
हें काय आहे हें जाणण्याविषयी आतूर झालें. याप्रमाणें सांज सकाळ
तीन दिवस - अनुभव झाल्यावर सदरचे स. स. गाडगीळ अण्णासाहेब
यांना विचारतां ते म्हणाले 'बाबा अशाच गंमती करतात त्या उगाच
पहाव्या म्हणजे झालें' या जीवाची पूर्वापार जगांत निरपेक्षबुद्धी व
निर्व्याज प्रेम ठेवून प्रत्येक चलाचल वस्तूमात्रांत जग निर्माणकर्त्या
आदिनारायणाचें वास्तव्य कसे आहे, व सव्यापसव्य अंतर्बाह्य दृश्यादृश्य
राहून कसे कसे पाट करून आपल्या करमणूकी करून घेत आहे, हें पाह-
ण्यांत हा जीव निरंतर गुंतून गेल्यामुळे याचें नांव अपेक्षा या दोनही
शब्दास कायमचाच फाटा मिळाला आहे. नंतर राहिलेले कर्तव्य देह
प्राक्तन यांची वाट पाहून आलेले सुखदुःखाचे विवेचन न करतां श्रीनारा-
यणचरणीं सर्व कृत्यें व त्यांची फलश्रुती अर्पण करून मनास मुक्त ठेवा-
वयाचें असा कार्यक्रम असोन त्याच्या दृढान्यासानें हा देह परमेश्वर
स्वरूपी जगाचा आमरणपर्यंत कायमचा दास झाला यांतच या जीवास
आनंद वाटतो, नव्हे परमानंदीति मंगन आहे. परंतु सर्व कामिक जनाविरुद्ध
ही गोष्ट असल्यामुळे या जीवानें रा. व. साठे यांचेकडे जाण्याची परवानगी
मागितली असतां 'बाबांची परवानगी घेतल्याशिवाय जाणें होणार नाही'
झणाले व दुसरे सेवेकरी म्हणाले 'अहो बाबांकडे कांहीं मागा.' परंतु या
जीवाची दर्शनाशिवाय कांहींच इच्छा नसल्यामुळे मला कांहीं मागावयाचे
नाहीं, फक्त दर्शनाची फार दिवसांची असलेली इच्छा परिपूर्ण झाल्यामुळे
परमानंद झाला व देहाचें साफल्य झालें म्हणालों. तरी विशेष आग्रहावरून
या जीवानें त्यांनाच प्रार्थना करण्यास म्हटलें कीं, श्रीसदनारायण कंपनी
दुकानावर या जीवाचा उदरनिर्वाह चालला आहे तोच बोलण्याचा
आशिर्वाद मागा म्हटल्यावरून त्यांनीं सर्व मंडळीसमक्ष दोन प्रहरी

दोनत्रे सुमारास या जीवाची मागणी रा. रा. गाडगीळ यांचे पाहणे या नात्याने श्रीवावांचे पुढे मांडली. नंतर कंप्पनी नांव न काढतां फक्त धंदाची उपलब्धि करून सदर सेवेकरी गृहस्थांनीं प्रार्थना केली असतां श्रीवावा म्हणाले 'यांना नारायणांनीं चटणी भाकरीस कांहीं कमी केले आहे काय' त्यांना विचारा व 'त्यांची इच्छा नसतां तुम्हीं बळजबरी कां' करतां असे म्हणतांच मंडळी आश्चर्यचकीत झाली.

नंतर या देहास जाण्याची परवानगी मागण्यांत आली, त्यावेळीं म्हणाले अशा प्रकारच्या निरपेक्ष जीवांना येण्याच्या व जाण्याच्या परवानगीची जरूरी नाही, त्यांनीं वाटेल त्या वेळीं यावे व वाटेल त्या वेळीं जावे. सदर वेळीं गुरुवार तेथे पडला त्या वेळीं दोन प्रहरी रा. रा. गाडगीळ म्हणाले, 'जोशीबुधा येथला प्रसाद कांहीं वरोवर न्यावा' म्हणून पुजारी जोग यांचेकडे प्रसाद मागण्यास गेलो. त्यावेळीं प्रत्येकास एक बर्फाचा तुकडा याप्रमाणें तीन इसमांस तीन तुकडे या देहाचे हातीं पडले. मुक्कामाचे जागीं गाडगीळ अण्णासाहेब वगैरे मंडळीसमोर तुकड्यासह आल्यावर तेच म्हणाले 'एवढा प्रसाद पुरणार नाही आणखी आठ आणे वेऊन जा व बर्फा वेऊन या' शिर्डीतील सर्व प्रसाद वावांचा आहे म्हणून निघालों असतां वाटेंतच एक इसम बर्फाचे ताट भरून श्रीवावांनीं गाडगीळ यांचे पाहुण्यास नेऊन देण्यास सांगितलेला याची गांठ पडून त्यांनीं परतविलें व हा देह परत फिरला. सदर गाडगीळ व हा देह यांना आश्चर्य वाटून इकडील वृत्तांत अल्पावधीत त्यांना कसा कळला व तावडतोव त्यांनीं योजना नेमकीच कशी केली याबद्दल आनंदाश्रू निघाल्यावाचून राहिले नाहीत. नंतर बाजारचा दिवस असल्यामुळे ओल्या भुईमुगशेंगा थोड्या नमुन्या दाखल पासरी सुमार आलेल्या मंडळीनें चट्ट केल्यामुळे रा. रा. गाडगीळ यांनीं एक रुपया देऊन आणखी शेंगा आणण्यास मनुष्य पाठविला त्याला रा. वा. तात्यासाहेब यांनीं अटक करून विचालें कीं, कोठें जातोस त्यानें 'शेंगा गाडगीळाचे पाहुण्यास आणण्यास चाललों' म्हणतांच ते म्हणाले कीं, श्रीवावांची आज्ञा झाली आहे कीं, प्रथम आलेल्या दोन पोती शेंगा, पैकीं सुमार अर्धमण म्हणजे दोन टोपल्या शेंगा गाडगीळ व त्यांचे पाहुणे यांना खण्याकरितां या नंतर ते नेण्यास मागतील तितक्या देऊन बाकीच्या इतर गोरगरिबांस वाटून टक्का असे म्हटल्यावरून तोच मनुष्य शेंगा व रुपयासह परत

आला. हे पाहून मंडळीस आनंदाचा उमाळा आला व श्री बाबा वसून काय काय खेळ करतात व त्यांचे सर्वांतरयामी कसे वास्तव्य आहे याचे चांगलेच दिव्यदर्शन होऊन सर्व मंडळीचे नेत्रांत आनंदाश्रू आल्याविना राहिले नाहीत. या स्मरणाने व त्यांचा फोटो या जीवांचे नित्य गीता पाठाचे प्रथम पृष्ठांत ठेवल्यामुळे नित्य दर्शनाचा योग घडतो हे या जीवांचे परमभाग्य समाजावयाचे अशाधाटांत व आनंदांत हा देह परत सोलापुरी आल्यावर परमभक्त व श्रद्धामिलापी जीव व्ही. एस्. फोटोग्राफर फारच भावीक व विश्वासू इतका की त्यांचे देहाचे-या-प्रेमांत-अखेर-देहावसान झाले परंतु प्रेमच श्रद्धा सुटली नाही. अशा भाविक जीवास या देहाने श्री बाबांचे दर्शनास जाण्यास सल्ला दिली व मागील खर्चाची रुपये दहाची भिक्षा दिली व सांगितले की रुपये दहा गेले तर जाऊंदे परंतु एकवार दर्शन करून ये व जमल्यास फोटोचे कार्य करून ये म्हणतांच ठाबडतोब जाण्याची तयारी करून सदर भाविक जीव तेथे या देहाचे पत्रासह दाखल झाला. नंतर तेथील रा. वा. साठे व गाडगीळ या मंडळींनी या इसमाची उत्तम व्यवस्था करून श्री बाबांचे दर्शन करविले. नंतर त्यांचा जुलमाने चुकवून घेतलेला पूर्वीचा फोटोग्राफ होताच परंतु या इसमाने दर्शन झाल्यावर श्री बाबा आपण होऊनच म्हणाले "अरे तुला सत्यनारायण कंपनीचे जोशी बुवांनी फोटो घेण्यास पाठविले आहेना मग वसलास कां तुला कसला पाहिजे तसा फोटो वे" म्हणून श्रीबाबांनी संतोषाने व आनंदाने वसल्याचा व ऊभ्याचा असे फोटो काढू दिलेल्या बद्दल सर्व मंडळीस मोठे नवल घाटले फोटो काढून झाल्यावर चार दिवस त्याला ठेवून घेऊन श्रीबाबांनी उपदेश केला की तू फोटोची किंमत वाजवीपेक्षा जास्त वेऊ नको; बाकी तू सत्यनारायण कंपनीच्या जोशी बुवांच्या पट्टशिष्य आहेस ते तुला किंमत कधीही वेऊ देणार नाहीत व त्यांचेच आशिर्वादाने तुझे कल्याण होणार आहे, म्हणून तेथे निघालेल्या दक्षिणाभिक्षा संस्थेमध्ये सदर फोटोग्राफरचे नांव रजिस्टर करून त्याला काही फोटोची आर्डर पण देण्यांत आली. व जाण्यायेण्याचे खर्चासुद्धा रक्कम देऊन श्री बाबांचेच परवानगीने फोटोग्राफरची रवानगी करण्यांत आली. त्याप्रमाणे त्या संस्थेस फोटो रवाना योग्य दराने करण्यांत आले.

स्फुट विषय.

आतां येन्त छापून आळत्या महाराजांच्या लीला.

एकदा एक वकील शिडीस आले होते. ते मशिदीत गेले व बावांच्या पायां पडले व त्यांना दक्षिणा देऊन खाली बसले. ते बसल्याबरोबर महाराजांनी त्यांच्याकडे तोंड करून असे उद्गार काढले “ काय लोक लबाड असतात, पायां पडतात, दक्षिणा देतात आणि आंतून शिव्याहि देतात.

नंतर वाड्यांत गेल्यानंतर वकीलसाहेब मला सांगू लागले “ महाराजांनी मजवर ताशेरा झाडला तो अगदी बरोबर आहे. आमच्या येथील मुत्सकासाहेब आजारीपणाची रजा घेऊन शरीरप्रकृति सुधारण्यासाठी निघालेले येथे येऊन राहिल्यामुळे आम्हो वकीलांच्या खोलीत त्यांची बरीच थड्या करीत होतो, आणि महाराजांची निंदाहि करीत होतो, त्यांचो खून महाराजांनी दिली. इतःपर मी असे करणार नाही. ”

अशा तऱ्हेचे शेंकडों अनुभव नित्यशः येतात आणि त्यावरून मनांत असे वाणते की, आपण कोठही कांहींही केले तरी महाराजांस तें अंतर्ज्ञानाने कळते. अनेही अनुभव आले आहेत की, कोणासंबंधाने आपल्या मनांत नुसता वाईट विचार जरी आला आणि जरी कोणाजवळ आपण त्याचा उच्चार केला नाही, तरी तो महाराजांस कळतो. हे मनांत वाणले म्हणजे साहाजिकच आपल्या आचरणावर त्याचा परिणाम होतो. अर्थात् कौक जन्माचे संस्कार एकदम जात नाहीत; पण हळुहळु वृत्ति निवळून लागते आणि कालांतराने तरी, जन्मांतरांनी कां होईना, वृत्ति पूर्ण निर्मळ होईल असा भरंवसा वाटतो.

महाराजांचे सर्वसाक्षीत्व वाणले म्हणजे दुसरा फायदा होतो तो असा. मनाला अशा तऱ्हेचा धीर वाटतो. असे वाटू लागते की, आपले बाबा आपल्याला संभाळायला नेहमी जवळच आहेत, आणि आपल्याला भिण्याचे कांही कारण नाही. एकदां माझे एक मित्र रात्री बहिर्दिशेला गेले असतां त्यांना सरसर असा आवाज ऐकू आला. अर्थात् त्यांना वाटले, की, एकादा साप येत आहे. साहाजिकच ते वावरले; पण साप-

वीप काही नियाला नाही. दुसऱ्या दिवशी सकाळी ते मध्ये सित्त बाबांचे भेटेला गेले आणि पायां पडू लागले, तेव्हा बाबा म्हणाले " अरे, म्यांवां कां ? तूं परसाकडला गेलास तरी मी तेथे नसतो काय ? "

एकदा एक मुसलमान डॉक्टर शिर्डीस येऊन राहिला होता. तो शिर्डीस येऊन राहिल्यानंतर थोड्याच दिवसांनी त्याच्यावर जळगांव कोर्टात फौजदारी खटला कोणी दाखल केला, व त्याचे समन्स थाला शिर्डीला लागले. तारखेच्या आदल्या दिवशी श्रीच्याजवळ जळगांवाला जाण्याची परवानगी तो मागू लागला, तेव्हा श्री हणाले " आज जाऊ नकोस, उद्यां जा. "

त्याने सांगितले " बाबा, आज गेलों तरच तारखेला जाऊन पोहोचेंन. उद्यां गेलों तर उशीर होईल. "

श्री हणाले " कांहीं काळजी करूं नकोस. तूं आज न जातां उद्यांच जा. "

असे महाराजांचे आश्वासन मिळाल्यावर तो अर्थात् राहिला आणि दुसऱ्या दिवशी गेला. तो परत आल्यावर सांगू लागला, आदल्या दिवशी खटला नियालाच नाही. मॅजिस्ट्रेट साहेबांनी दुसऱ्या दिवशी वेतला, आणि फिरादी व त्याचे साक्षीदार यांची उलट-तपासणी स्वतः मॅजिस्ट्रेट साहेबांनीच करून आरोपीस म्हणजे डॉक्टराला सोडून दिले, आणि फिरादीकडून त्याला नुकसान देवविले. अर्थात् डॉक्टराला फार आनंद झाला, आणि त्याने महाराजांकडे परत आल्यावर पेटे वाटले, आणि ते वाढीत असता वरील हकीकत त्याने मला सांगितली. डॉक्टर आणखी असेहि म्हणाला, की, " खटला चालला असता पहिल्यापासून अखेरपर्यंत महाराज मॅजिस्ट्रेटच्या जवळ खुर्चीवर बसले आहेत, असे मला दिसत होते. " हा त्याचा भास असेल; पण निरनिराळ्या गांवी व निरनिराळ्या वेळी जागृतावस्थेत आपणास महाराजांचे उघड दर्शन हास्याचे पुष्कळ विश्वासपात्र लोक सांगतात. पण ही कदाचित् त्यांच्या मनाची भावना किंवा कल्पना असेल, असे हणता येण्यासारखे असल्यामुळे तशी उदाहरणे येथे देत नाही.